

COLECȚIA
DICȚIONĂRE
JURIDICE

Carmen Silvia Paraschiv
Dorin Ciuncan

Dicționar de procedură penală

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Carmen Silvia Paraschiv

Dorin Ciuncan

Dicționar de procedură penală

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2023-

Cuvânt-înainte

Prin Codul de procedură penală în vigoare se înțelege Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, M. Of. nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările aduse prin această lege; Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014; Codul a fost modificat prin Legea nr. 63/2012, M. Of. nr. 258 din 19 aprilie 2012. Această lege transpune în legislația națională art. 3 din Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 68 din 15 martie 2005. Codul a mai fost modificat prin Legea nr. 255/2013, M. Of. nr. 515 din 14 august 2013. Legea nr. 255/2013 transpune dispoziții cuprinse în directive ale Uniunii Europene, după cum urmează: art. 1, art. 2 alin. (1)-(5), art. 3 alin. (1), (2), (5), (7) și (9) și art. 4 din Directiva nr. 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE), seria L nr. 280 din 26 octombrie 2010; art. 3, art. 4, art. 6, art. 7 și art. 8 alin. (2) din Directiva nr. 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE), seria L nr. 142 din 1 iunie 2012.

Prin legea veche se înțelege Codul de procedură penală anterior (Legea nr. 29/1968 privind Codul de procedură penală, republicată în M. Of. nr. 78 din 30 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare), precum și orice dispoziții cu caracter procesual penal anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 135/2010.

Prin Codul penal despre care facem vorbire înțelegem Codul adoptat prin Legea nr. 286/2009, M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009, modificată prin Legea nr. 63/2012, M. Of. nr. 258 din 19 aprilie 2012. Această lege a fost adoptată la data de 25 iunie 2009, în temeiul prevederilor art. 114 alin. (3) din Constituția României, republicată, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 22 iunie 2009. Curtea Constituțională [cât privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 446 alin. (2) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal] constată că noul Cod penal va urma să intre în vigoare la data care va fi stabilită în legea pentru punerea în aplicare a acestuia, cu excepția dispozițiilor alin. (2) și (3), care au intrat în vigoare la 4 zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I. Prin dispozițiile legale criticate s-a abrogat Legea nr. 301/2004 – Codul penal, M. Of. nr. 575 din 29 iunie 2004, cu modificările ulterioare, care, la rândul său, a abrogat tacit Codul penal din anul 1968. De altfel,

potrivit art. 126 alin. (1) din Constituție, numai ICCJ., alături de celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege, sunt abilitate să înfăptuiască actul de justiție. Pe cale de consecință, prin Dec. nr. 94 din 27 ianuarie 2011 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 14, art. 15, art. 16, art. 91¹-91³, art. 228 și art. 262 C. pr. pen., a dispozițiilor O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, a dispozițiilor O.U.G. nr. 134/2005 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, a dispozițiilor Legii nr. 503/2002 pentru aprobarea O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție și ale Legii nr. 54/2006 privind aprobarea O.U.G. nr. 134/2005 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, precum și a dispozițiilor art. 446 alin. (2) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, M. Of. nr. 158 din 4 martie 2011, Curtea Constituțională respinge ca inadmisibilă excepția.

Prin Codul penal anterior se înțelege Codul penal din 1968, Legea nr. 15/1968 privind Codul penal al României, republicată în M. Of. nr. 65 din 16 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare.

Codul de procedură penală a mai fost modificat prin Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale (M. Of. nr. 515 din 14 august 2013), O.U.G. nr. 3/2014 pentru luarea unor măsuri de implementare necesare aplicării Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru implementarea altor acte normative (M. Of. nr. 98 din 7 februarie 2014), O.U.G. nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 911 din 15 decembrie 2014), O.U.G. nr. 24/2015 pentru modificarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 473 din 30 iunie 2015), Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 961 din 24 decembrie 2015), O.U.G. nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal (M. Of. nr. 190 din 14 martie 2016), O.U.G. nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 911 din 15 decembrie 2014), Legea nr. 75/2016 privind aprobarea O.U.G. nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 334 din 29 aprilie 2016), O.U.G. nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (M. Of. nr. 389 din 23 mai 2016), Legea nr. 116/2016 privind aprobarea O.U.G. nr. 24/2015 pentru modificarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 418 din 2 iunie 2016), Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of.

nr. 545 din 20 iulie 2016), O.U.G. nr. 70/2016 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală și a Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (M. Of. nr. 866 din 31 octombrie 2016), O.U.G. nr. 14/2017 privind abrogarea O.U.G. nr. 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 101 din 5 februarie 2017), O.U.G. nr. 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 92 din 1 februarie 2017), Legea nr. 9/2017 pentru aprobarea O.U.G. nr. 14/2017 privind abrogarea O.U.G. nr. 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 144 din 26 februarie 2017), Legea nr. 49/2018 privind precursorii de explozivi, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 194 din 2 martie 2018), Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru modificarea art. 223 alin. (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 1012 din 30 octombrie 2020), Legea nr. 228/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (M. Of. nr. 1019 din 2 noiembrie 2020), Legea nr. 284/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 1201 din 9 decembrie 2020), Legea nr. 6/2021 privind stabilirea unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/1.939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO) (M. Of. nr. 167 din 18 februarie 2021), O.U.G. nr. 70/2020 privind reglementarea unor măsuri, începând cu data de 15 mai 2020, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, pentru prelungirea unor termene, pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, a Legii educației naționale nr. 1/2011, precum și a altor acte normative (M. Of. nr. 394 din 14 mai 2020), Legea nr. 130/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 493 din 12 mai 2021), Legea nr. 146/2021 privind monitorizarea electronică în cadrul unor proceduri judiciare și execuționale penale (M. Of. nr. 515 din 18 mai 2021), Legea nr. 207/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru dispunerea unor măsuri de transpunere a Directivei (UE) nr. 2019/713 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind combaterea fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloacele de plată fără numerar și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/413/JAI a Consiliului (M. Of. nr. 720 din 22-iul-2021), Legea nr. 219/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 104/2008 privind prevenirea și combaterea producerii și traficului ilicit de substanțe dopante cu grad mare de risc (M. Of. nr. 739 din 28 iulie 2021).

Termenii sau expresiile al căror înțeles este anume explicat în Codul penal au același înțeles și în Codul de procedură penală.

Normele de procedură penală reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală. Ele urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare, cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal, astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

Lucrarea cuprinde referiri la actele normative, jurisprudența și doctrina până la data de 30 iunie 2022.

A

abaterile judiciare privesc neîndeplinirea în mod nejustificat sau îndeplinirea greșită ori cu întârziere a lucrărilor de citare sau de comunicare a actelor procedurale, de transmitere a dosarelor, precum și a oricăror alte lucrări, dacă prin aceasta s-au provocat întârzieri în desfășurarea procesului penal; neîndeplinirea ori îndeplinirea greșită a îndatoririlor de înmânare a citațiilor sau a celorlalte acte procedurale, precum și neexecutarea mandatelor de aducere; lipsa nejustificată a martorului, precum și a persoanei vătămate, părții civile sau părții civilmente responsabile, chemate să dea declarații, sau părăsirea, fără permisiune ori fără un motiv întemeiat, a locului unde urmează a fi audiate; lipsa nejustificată a avocatului ales sau desemnat din oficiu, fără a asigura substituirea, în condițiile legii, sau refuzul nejustificat al acestuia de a asigura apărarea, în condițiile în care s-a asigurat exercitarea deplină a tuturor drepturilor procesuale; împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul, a atribuțiilor care revin organelor judiciare, personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor, experților desemnați de organul judiciar în condițiile legii, agenților procedurali, precum și altor salariați ai instanțelor și parchetelor; lipsa nejustificată a expertului sau interpretului legal citat; tergiversarea de către expert sau interpret a îndeplinirii însărcinărilor primite; neîndeplinirea de către orice persoană a obligației de prezentare, la cererea organului de

urmărire penală sau a instanței de judecată, a obiectelor ori înscrisurilor cerute de acestea, precum și neîndeplinirea aceleiași obligații de către reprezentantul legal al persoanei juridice sau de cel însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei obligații; nerespectarea obligației de păstrare a obiectelor în procedura percheziției; neluarea de către reprezentantul legal al persoanei juridice în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia sau pentru efectuarea la timp a expertizei, precum și împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei în condițiile legii; nerespectarea de către părți, avocații acestora, martori, experți, interpreți sau orice alte persoane a măsurilor luate de către președintele completului de judecată de interzicere a publicității sau solemnității ședinței, cu excepția situațiilor avocaților care susțin cereri, excepții, concluzii pe fondul cauzei, precum și atunci când procedează la audierea părților, martorilor și experților; manifestările ireverențioase ale părților, martorilor, experților, interpreților sau ale oricăror alte persoane față de judecător sau procuror; nerespectarea de către suspect sau inculpat a obligației de a încunoștința în scris, în termen de cel mult 3 zile, organele judiciare despre orice schimbare a locuinței pe parcursul procesului penal; neîndeplinirea de către martor a obligației de a încunoștința organele judiciare, în termen de cel mult 5 zile, despre schimbarea locuinței pe parcursul procesului penal, potrivit legii; neîndeplinirea în mod nejustificat de către organul de cercetare penală a dispozițiilor scrise ale procurorului, în termenul stabilit de acesta; abuzul de drept constând în exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale de către părți, reprezentanții legali ai acestora ori consilierii

juridici; neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 142 alin. (2), de colaborare cu procurorul, organele de cercetare penală sau lucrătorii specializați din cadrul poliției, în limitele competențelor acestora, pentru punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică, sau a obligației prevăzute la art. 152 alin. (3), de a păstra secretul operațiunii efectuate de către furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului; neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 146¹ alin. (7), de predare a înscrisurilor sau informațiilor la care se face referire în mandatul dispus de judecător sau în autorizația emisă de procuror de către instituțiile de credit sau entitățile financiare care efectuează tranzacțiile financiare; neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 147 alin. (5), de a reține și de a preda procurorului scrisorile, trimerile poștale ori obiectele la care se face referire în mandatul dispus, de către unitățile poștale ori de transport sau orice alte persoane fizice ori juridice care efectuează activități de transport sau transfer de informații; neîndeplinirea obligației prevăzute la art. 153 alin. (3), de a pune de îndată la dispoziție datele solicitate de către furnizorul de servicii sau de persoana în posesia căreia sunt sau care are sub control datele privind situația financiară a unei persoane. **A.j.** se sancționează cu amendă judiciară; amenziile judiciare aplicate constituie venituri la bugetul de stat, cuprinzându-se distinct în bugetul Ministerului Public sau al Ministerului Administrației și Internelor, al Ministerului Justiției, după caz, potrivit legii; aplicarea amenzii judiciare nu înlătură răspunderea penală, în cazul în care fapta constituie infracțiune; de exemplu, persoanei căreia i se lasă spre păstrare obiectele în procedura percheziției i se pune în vedere că are obligația de a le

păstra și conserva, precum și de a le pune la dispoziția organelor de urmărire penală, la cererea acestora, sub sancțiunea prevăzută la art. 275 C. pen., pentru sustragere sau distrugere de probe.

abolirea pedepsei cu moartea, pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat. Un stat poate să prevadă în legislația sa pedeapsa cu moartea pentru acte săvârșite în timp de război sau de pericol iminent de război; o asemenea pedeapsă nu va fi aplicată decât în cazurile prevăzute de această legislație și conform dispozițiilor sale. Statul respectiv va comunica Secretarului General al Consiliului European dispozițiile aferente legislației (Protocolul nr. 6 la C.E.D.H., privind abolirea pedepsei cu moartea, Strasbourg, 28 aprilie 1983).

abrogare, scoaterea din vigoare a unei dispoziții legale, a unei legi, a unui act normativ.

abrogarea legii procesual penale, scoaterea din vigoare a unei dispoziții procesual penale, a unei legi procesual penale, prin intermediul unei legi. Există abrogare expresă și abrogare tacită.

abrogarea expresă, scoaterea din vigoare este expres prevăzută în textul nou.

abrogarea tacită, noua reglementare înlătură implicit vechea reglementare.

absorbția, *v. procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice.*

absolvire de pedeapsă, scutirea de pedeapsă a unei persoane acuzate de săvârșirea unei fapte antisociale. Atunci când persoana este trimisă în judecată, instanța poate constata fie că nu sunt îndeplinite

condițiile necesare pentru răspunderea penală, fie că au intervenit cauze care o înlătură (amnistia, prescripția, decesul persoanei fizice sau radierea persoanei juridice, retragerea plângerii prealabile, împăcarea).

abținerea, persoana incompatibilă este obligată să declare, după caz, președintelui instanței, procurorului care supraveghează urmărirea penală sau procurorului ierarhic superior că se abține de a participa la procesul penal, cu arătarea cazului de incompatibilitate și a temeiurilor de fapt care constituie motivul **a.**; declarația de **a.** se face de îndată ce persoana obligată la aceasta a luat cunoștință de existența cazului de incompatibilitate.

abuz de drept, încălcarea unei dispoziții legale, exercitarea cu rea-credință a unui drept.

abuz de drept procesual, exercitarea cu rea-credință a unui drept procesual, poate fi interpretat și ca o exagerare a manifestării unui drept procesual.

accesibilitatea probei, calitatea de a fi accesibilă. Ușurința pe care o poate avea un mijloc de probă în a fi adus în cadrul procesului penal de către un alt subiect procesual decât cel care era îndreptățit de către lege s-o facă. Ex.: înscrisul – act de vânzare-cumpărare – pe care instanța poate să-l solicite notarului la care s-a încheiat, dacă inculpatul nu poate să-l prezinte din motive obiective.

accesul la bazele electronice de date, în vederea realizării procedurii de citare, a comunicării actelor de procedură sau a aducerii cu mandat la desfășurarea procedurilor, procurorul sau instanța au drept de acces direct la bazele electronice de date deținute de organele administrației de stat;

organele administrației de stat care dețin baze electronice de date sunt obligate să colaboreze cu procurorul sau cu instanța de judecată în vederea asigurării accesului direct al acestora la informațiile existente în bazele electronice de date, în condițiile legii.

accesul la un sistem informatic, constă în pătrunderea într-un sistem informatic sau mijloc de stocare a datelor informatice, fie direct, fie de la distanță, prin intermediul unor programe specializate ori prin intermediul unei rețele, în scopul de a identifica probe.

accesul liber la justiție, orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime. Nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept. Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil. Jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative și gratuite. **A.I.j.**, consacrat de art. 21 din Legea fundamentală, reprezintă o valorificare a prevederilor art. 6, referitor la dreptul la un proces echitabil, din C.E.D.H. Exigențele art. 6 din Convenție sunt implicit aplicabile în justiție, în temeiul art. 20 din Constituție. Sub aspectul dreptului de acces la justiție, Curtea de la Strasbourg a stabilit că dreptul de acces la o instanță judecătorească constituie un element inerent al dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 § 1 din Convenție (hotărârea din 30 octombrie 1998, cauza *F.E. c. Franței*, cererea nr. 38212/97, § 44, hotărârea din 7 mai 2002, cauza *McVicar c. Regatului Unit*, cererea nr. 46311/99, § 46). În acest sens, CEDO a statuat că art. 6 § 1 din Convenție consacră „dreptul la un tribunal”, în raport cu care dreptul de acces, și anume dreptul de a sesiza instanța judecătorească